

Zvyšovanie výpočtovej efektívnosti konečno-diferenčných schém pre šírenie seizmických vln

Jozef Kristek, Peter Moczo, Martin Gális

Katedra astronómie, fyziky Zeme a meteorológie
FMFI UK Bratislava

Oddelenie seizmológie
Geofyzikálny ústav SAV

úvod

nespojité striedavo usporiadaná sieť

PML hranice výpočtovej oblasti

záver

šírenie seizmických vln je určené

pohybovou rovnicou viskoelastického kontinua

konštitučným zákonom

okrajovými podmienkami

nulové napätie na povrchu Zeme

spojitosť vektorov posunutia a napätia

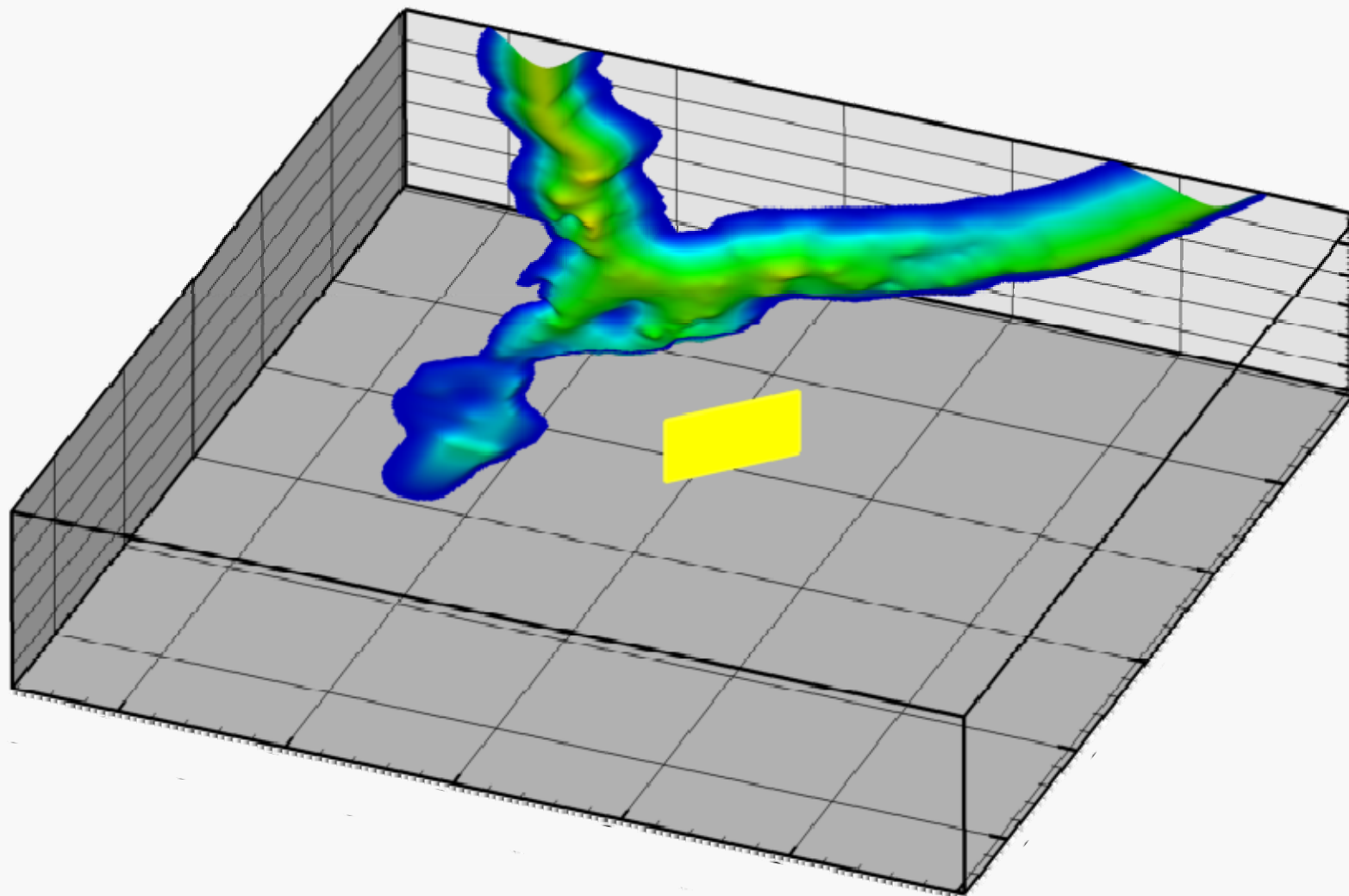
na vnútorných materiálových rozhraniach

**v prípade realistických modelov
bez povrchovej topografie**

je v súčasnosti metóda konečných diferencií
dostatočne presná
a
výpočtovo najefektívnejšia

výpočtový model

výpočtová oblasť - kváder

výpočtový model

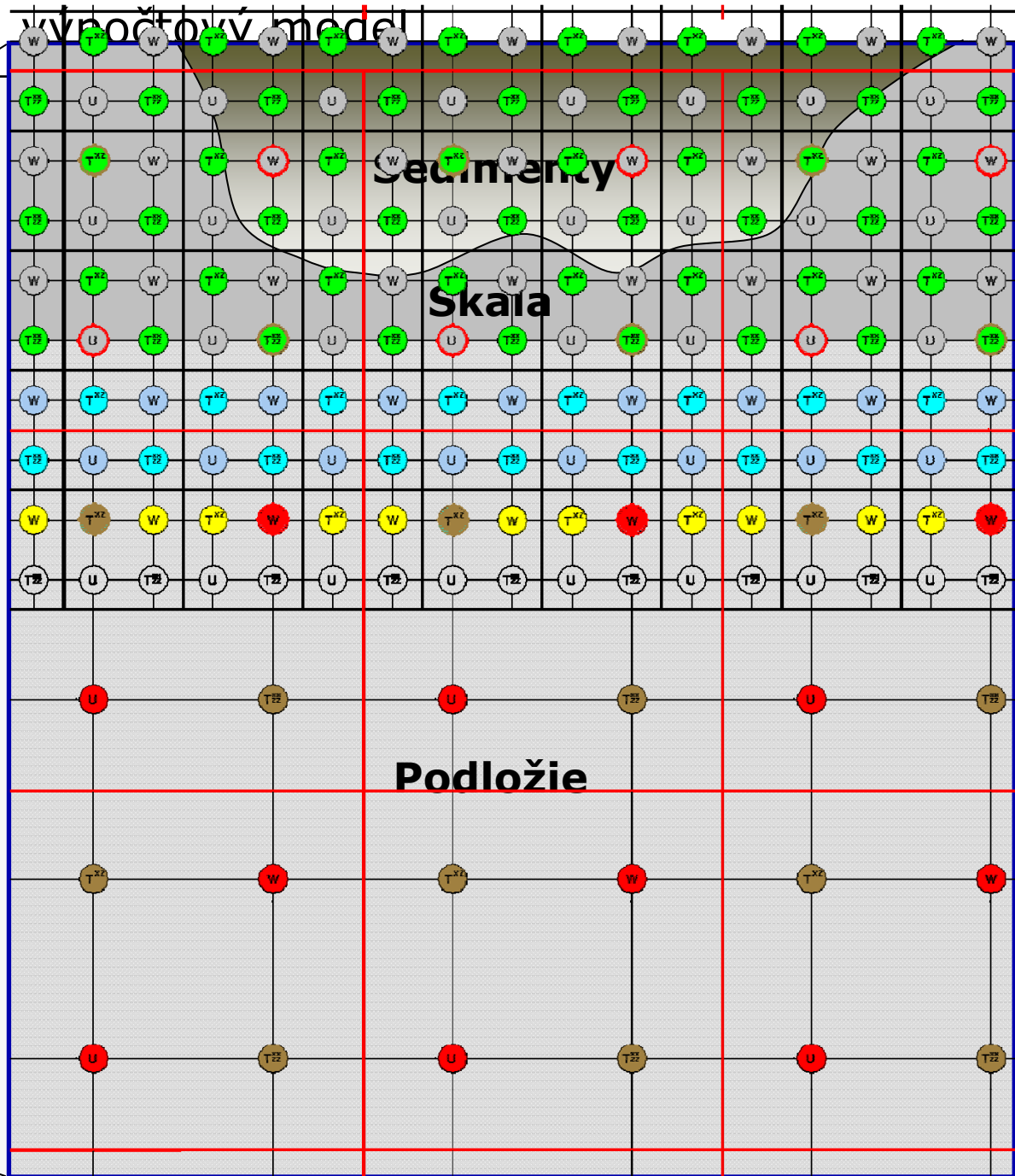
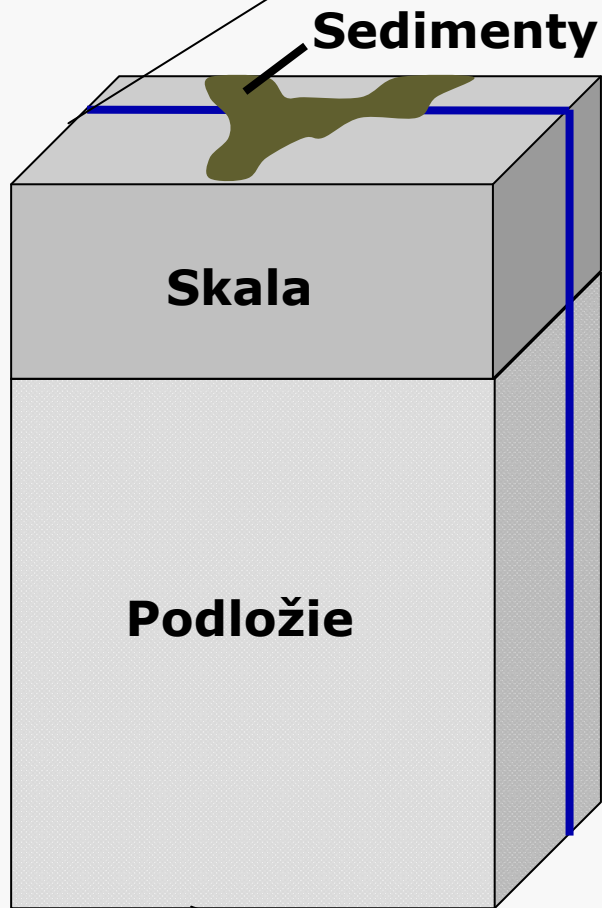
rozmery výpočtovej oblasti
sú určené
minimálnou záujmovou frekvenciou

$$\lambda_{\max} = \frac{\max V_P}{f_{\min}}$$

priestorové vzorkovanie (sieťový krok)
je určené maximálnou frekvenciou

$$\lambda_{\min} = \frac{\min V_S}{f_{\max}}$$

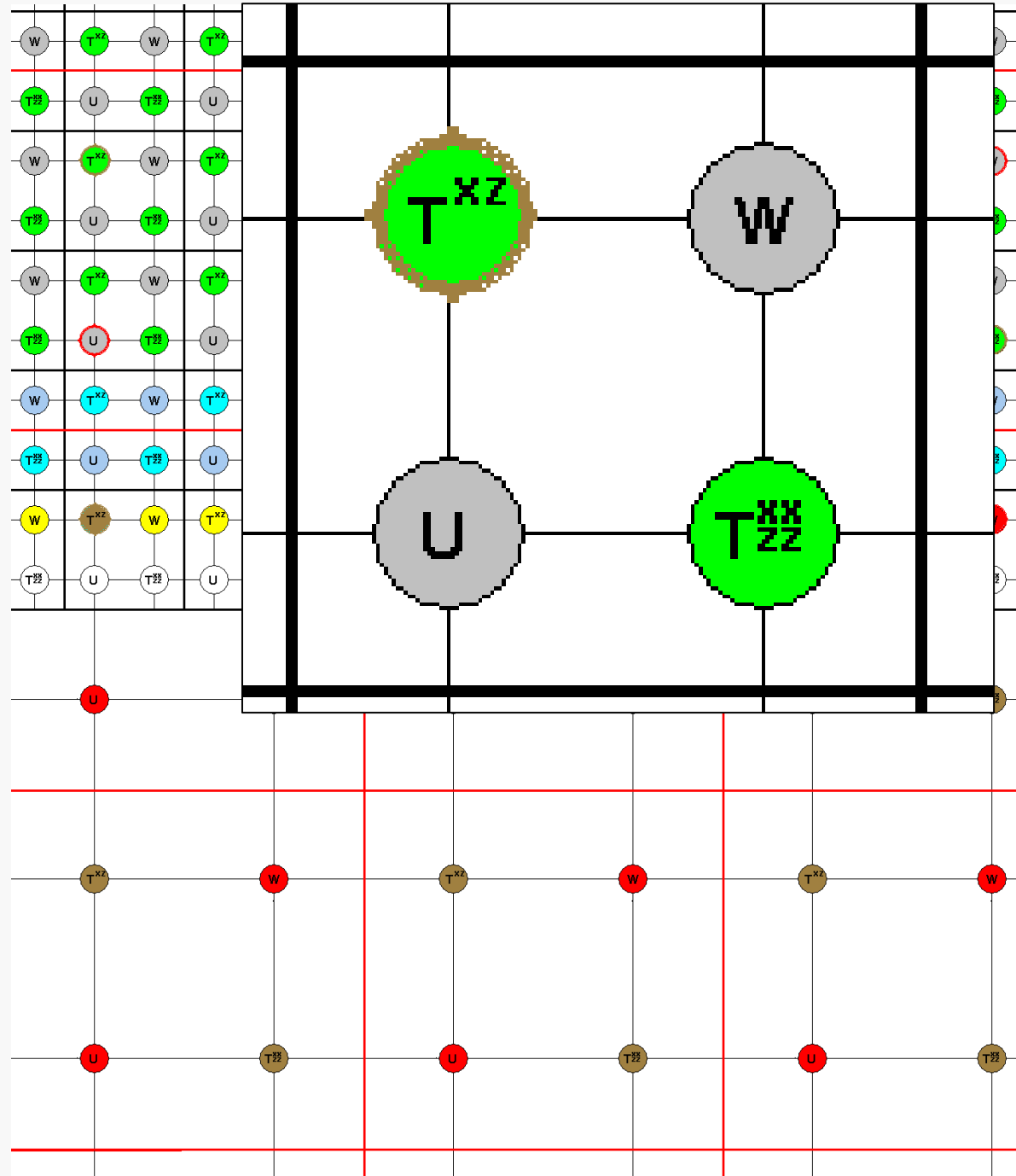
efektívnosť výpočtov dosiahnutá
pokrytím výpočtovej oblasti
nespojitou sieťou

Ľubovoľne nespojitá striedavo usporiadaná sieť

vzorkovanie jemnej siete je
 n -krát menšie
ako riedkej siete

n je ľubovoľné **nepárne** číslo

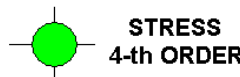
Fine grid

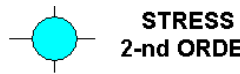
VELOCITY
4-th ORDER

VELOCITY
2-nd ORDER

STRESS
4-th ORDER

STRESS
2-nd ORDER

Coarse grid

VELOCITY
4-th ORDER

VELOCITY
2-nd ORDER

STRESS
4-th ORDER

STRESS
2-nd ORDER

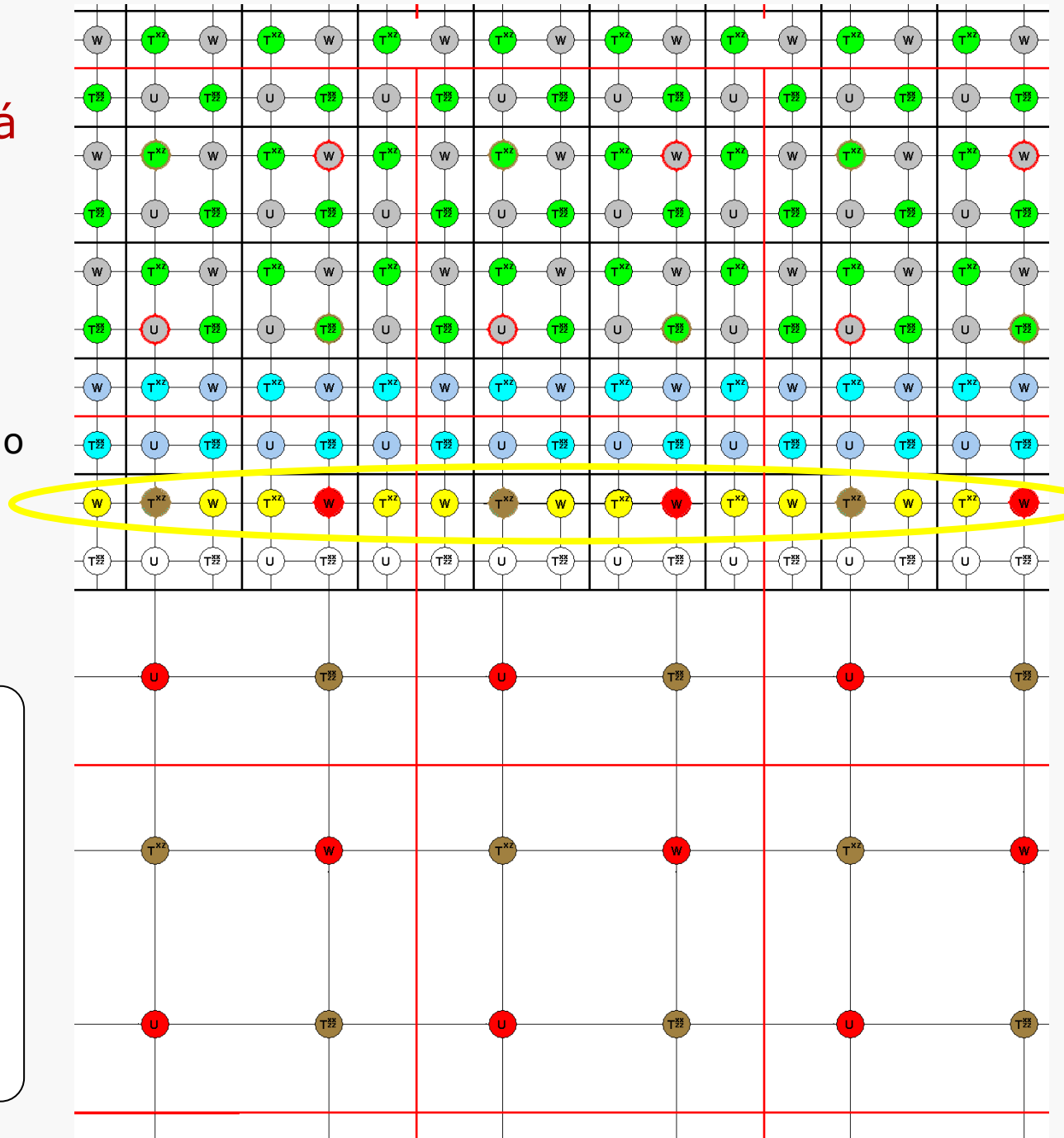
Ľubovoľne nespojitá striedavo usporiadaná sieť

vzorkovanie jemnej siete je
 n -krát menšie
ako riedkej siete

n je ľubovoľné **nepárne** číslo

kontakt sietí:

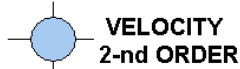
bikubická interpolácia

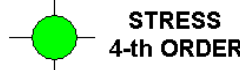
Fine grid

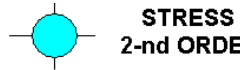
VELOCITY
4-th ORDER

VELOCITY
2-nd ORDER

STRESS
4-th ORDER

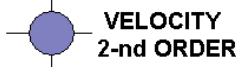

STRESS
2-nd ORDER

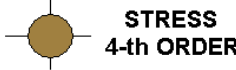
Coarse grid

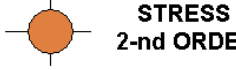
VELOCITY
4-th ORDER

VELOCITY
2-nd ORDER

STRESS
4-th ORDER

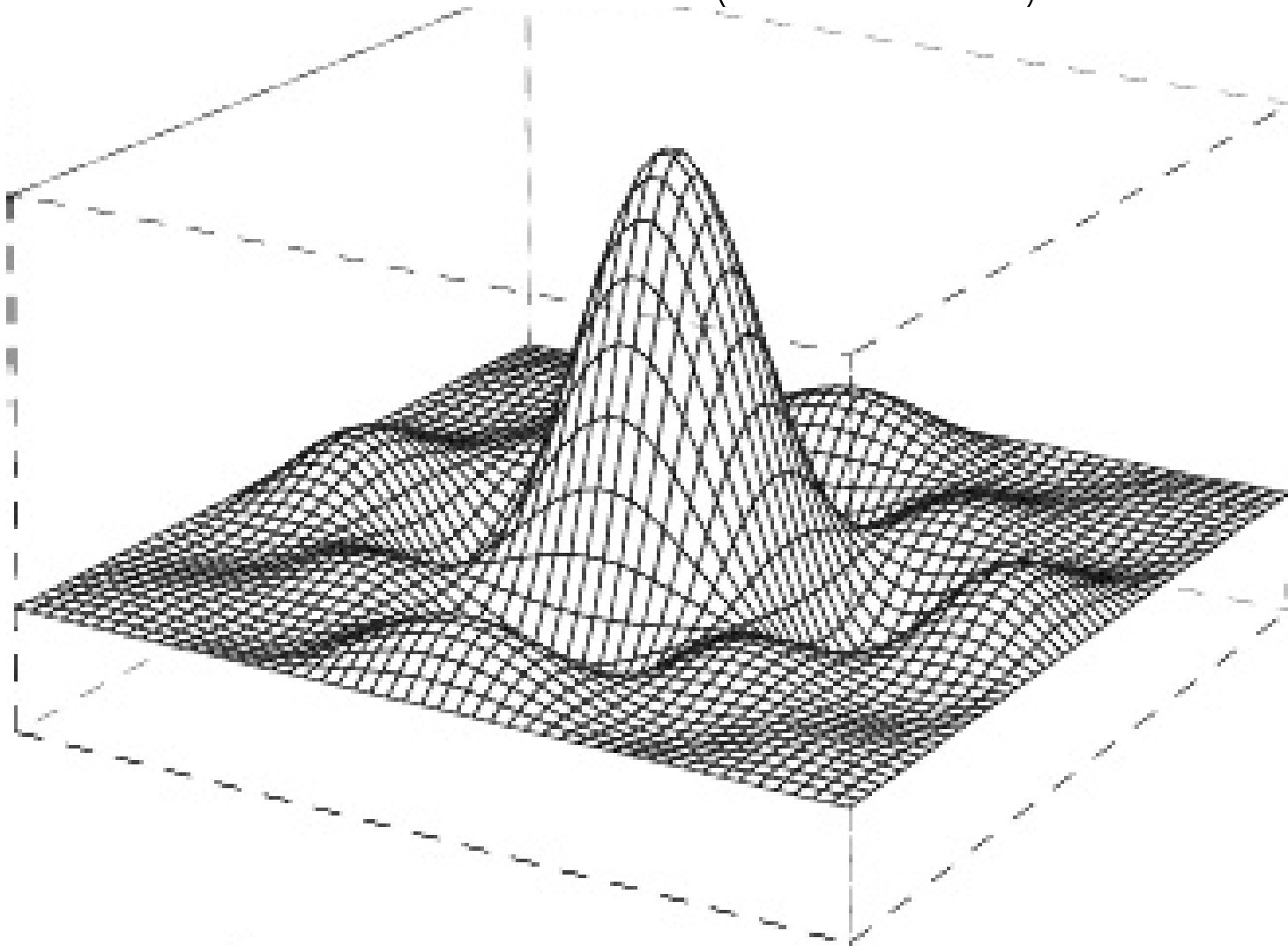

STRESS
2-nd ORDER

Lanczos downsampling filter

$$w_{kl}^L = A \cdot \operatorname{sinc}\left(\pi \frac{k}{n}\right) \operatorname{sinc}\left(\pi \frac{l}{n}\right) \operatorname{sinc}\left(\pi \frac{\sqrt{k^2 + l^2}}{n} / 2\right); \quad |k| \leq 2n, |l| \leq 2n$$

Lanczos downsampling filter

$$w_{kl}^L = A \cdot \operatorname{sinc}\left(\pi \frac{k}{n}\right) \operatorname{sinc}\left(\pi \frac{l}{n}\right) \operatorname{sinc}\left(\pi \frac{\sqrt{k^2 + l^2}}{n} / 2\right); \quad |k| \leq 2n, |l| \leq 2n$$

kde A je škálovací faktor určený z podmienky

$$\sum_{k=-2n}^{2n} \sum_{l=-2n}^{2n} w_{kl}^L = 1$$

Lanczos downsampling filter

$$w_{kl}^L = A \cdot \operatorname{sinc}\left(\pi \frac{k}{n}\right) \operatorname{sinc}\left(\pi \frac{l}{n}\right) \operatorname{sinc}\left(\pi \frac{\sqrt{k^2 + l^2}}{n} / 2\right); \quad |k| \leq 2n, |l| \leq 2n$$

kde A je škálovací faktor určený z podmienky

$$\sum_{k=-2n}^{2n} \sum_{l=-2n}^{2n} w_{kl}^L = 1$$

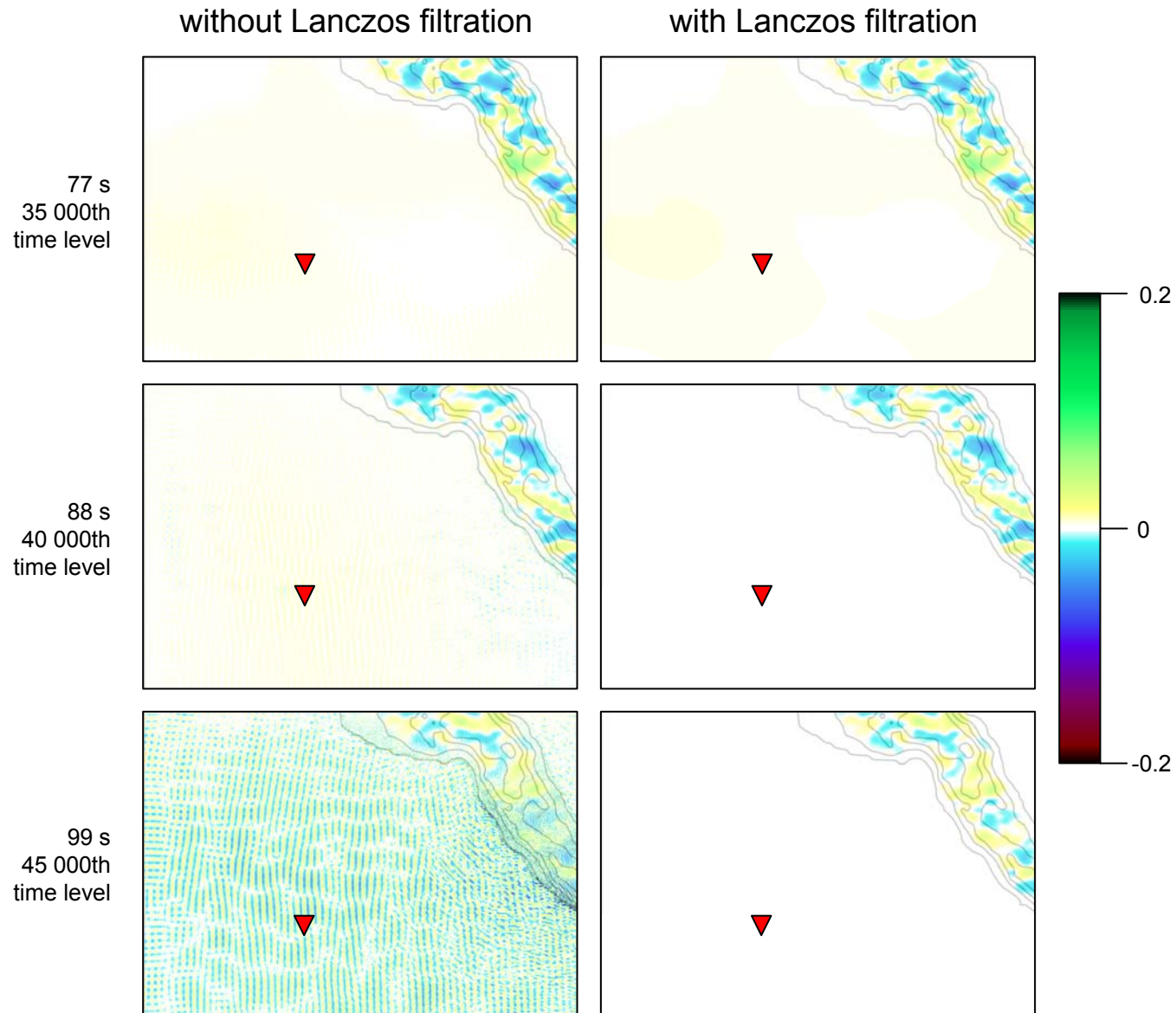
filtrované hodnoty premennej Φ v bode (i, j) hustej siete

$$\bar{\Phi}(i, j) = \sum_{k=-2n}^{2n} \sum_{l=-2n}^{2n} w_{kl}^L \Phi(i+k, j+l)$$

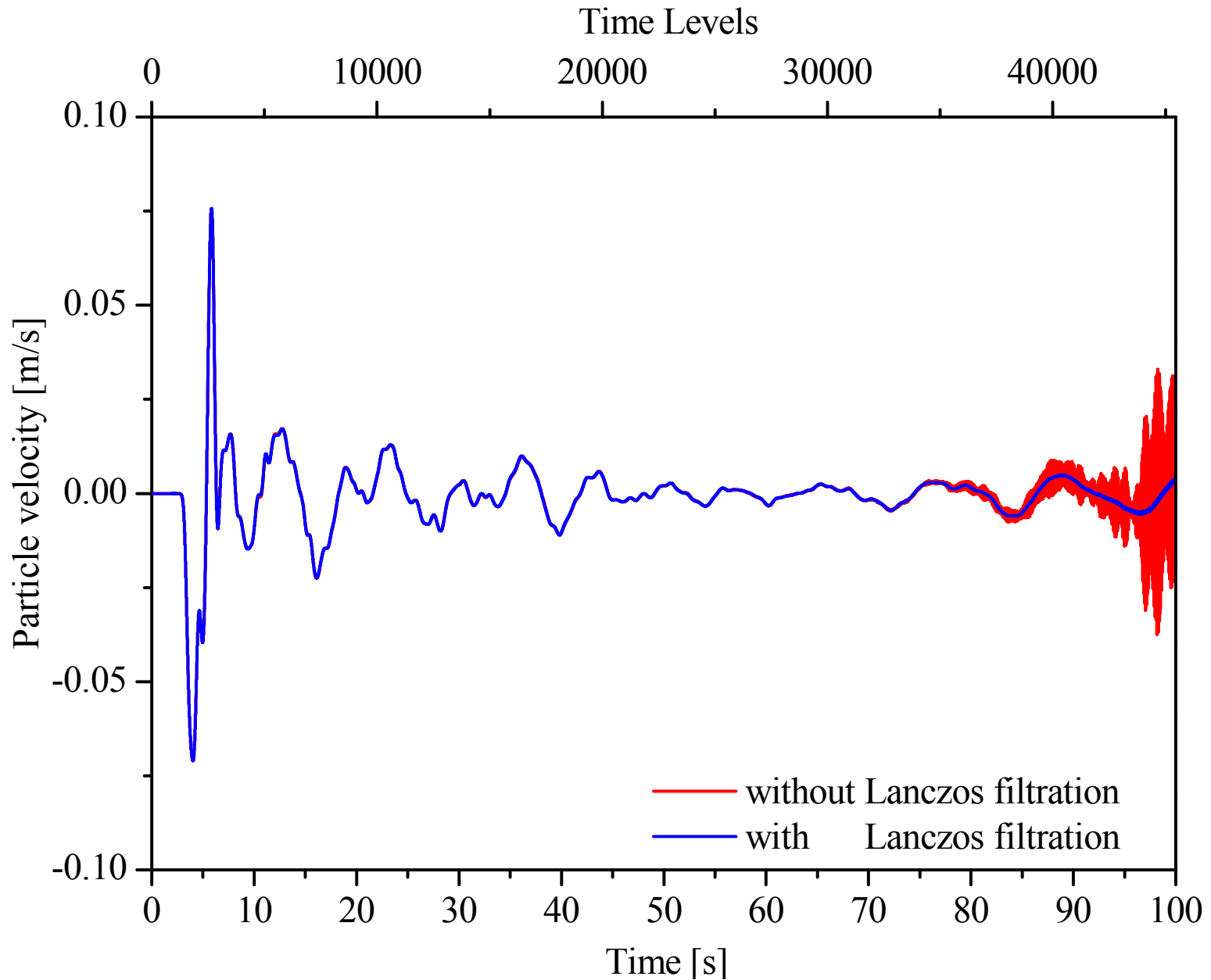
Filtrácia je aplikovaná v horizontálnej rovine

Príklad – údolie Grenoble – nespojitá sieť s pomerom $n = 5$

Príklad – údolie Grenoble – nespojitá sieť s pomerom $n = 5$

hranice výpočtovej oblasti

transparentné / neodrážajúce hranice

- absorbujúce okrajové podmienky
- absorbujúce okrajové vrstvy

absorbujúce okrajové podmienky

majú výhodu

nízkych pamäťových nárokov,
avšak dostatočne presné sú len
pre limitovaný rozsah uhlov dopadu

absorbujúce okrajové vrstvy

pracujú lepšie (najmä tzv. PML),
avšak za cenu
zvýšených pamäťových nárokov

metóda dokonale ladenej vrstvy (PML)

na rozhraní prostredia a PML vrstvy
nie sú generované žiadne falošné odrazy
a vlny, ktoré prejdú do PML vrstvy,
sú „dokonale“ utlmené

základný princíp

natahnutie súradnice p v smere,
v ktorom chceme tlmiť vlny

metóda dokonale ladenej vrstvy (PML)

na rozhraní prostredia a PML vrstvy
nie sú generované žiadne falošné odrazy
a vlny, ktoré prejdú do PML vrstvy,
sú „dokonale“ utlmené

základný princíp

natahnutie súradnice p v smere,
v ktorom chceme tlmiť vlny

$$\frac{\partial}{\partial \tilde{p}} = \frac{1}{s_p} \frac{\partial}{\partial p}, \quad s_p = \gamma_p + \frac{\Omega_p}{\alpha_p + i\omega}$$

$\gamma_p, \Omega_p, \alpha_p$ parametre
charakterizujúce vlastnosti PML vrstvy

najjednoduchšie $\gamma_p = 1, \alpha_p = 0$

$$\frac{\partial}{\partial \tilde{p}} = \frac{1}{s_p} \frac{\partial}{\partial p}, \quad s_p = \gamma_p + \frac{\Omega_p}{\alpha_p + i\omega}$$

Split: $\dot{v}_i = \dot{v}_i^p + \dot{v}_i^{qr}$

$$\rho \dot{v}_i = \sigma_{ji,j}$$

$$\frac{\partial}{\partial \tilde{p}} = \frac{1}{s_p} \frac{\partial}{\partial p}, \quad s_p = \gamma_p + \frac{\Omega_p}{\alpha_p + i\omega}$$

Split: $\dot{v}_i = \dot{v}_i^p + \dot{v}_i^{qr}$

$$i\omega \rho v_i^{qr} = \sigma_{ji,j} (1 - \delta_{jp})$$

$$\frac{\partial}{\partial \tilde{p}} = \frac{1}{s_p} \frac{\partial}{\partial p}, \quad s_p = \gamma_p + \frac{\Omega_p}{\alpha_p + i\omega}$$

$$\text{Split: } \dot{v}_i = \dot{v}_i^p + \dot{v}_i^{qr}$$

$$i\omega\rho v_i^{qr} = \sigma_{ji,j} (1 - \delta_{jp})$$

L-Split

R-Split

$$si\omega\rho v_i^p = \sigma_{ji,j} \delta_{jp}$$

$$i\omega\rho v_i^p = \frac{1}{s} \sigma_{ji,j} \delta_{jp}$$

$$\frac{\partial}{\partial \tilde{p}} = \frac{1}{s_p} \frac{\partial}{\partial p}, \quad s_p = \gamma_p + \frac{\Omega_p}{\alpha_p + i\omega}$$

$$\text{Split: } \dot{v}_i = \dot{v}_i^p + \dot{v}_i^{qr}$$

$$i\omega\rho v_i^{qr} = \sigma_{ji,j} (1 - \delta_{jp})$$

L-Split

R-Split

$$i\omega\rho v_i^p = \sigma_{ji,j} \delta_{jp}$$

$$i\omega\rho v_i^p = \frac{1}{s} \sigma_{ji,j} \delta_{jp}$$

General Case: $s = \gamma + \Omega/(\alpha + i\omega)$

$$\begin{aligned} \rho\dot{v}_i^p + \rho\frac{\Omega}{\gamma}v_i^p &= \frac{1}{\gamma}\sigma_{ji,j}\delta_{jp} + \eta_i^p \\ \dot{\eta}_i^p + \alpha\eta_i^p &= \rho(\alpha\Omega/\gamma)v_i^p \\ \rho\dot{v}_i^{qr} &= \sigma_{ji,j}(1 - \delta_{jp}) \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \rho\dot{v}_i^p &= \frac{1}{\gamma}\sigma_{ji,j}\delta_{jp} + \theta_i^p \\ \dot{\theta}_i^p + a\theta_i^p &= -b\sigma_{ji,j}\delta_{jp} \\ \rho\dot{v}_i^{qr} &= \sigma_{ji,j}(1 - \delta_{jp}) \end{aligned}$$

$$\frac{\partial}{\partial \tilde{p}} = \frac{1}{s_p} \frac{\partial}{\partial p}, \quad s_p = \gamma_p + \frac{\Omega_p}{\alpha_p + i\omega}$$

Unsplit

$$i\omega\rho v_i = \frac{1}{s} \sigma_{ji,j} \delta_{jp} + \sigma_{ji,j} (1 - \delta_{jp})$$

PML

Formulation for velocity in the PML region perpendicular to direction p : $\partial \tilde{x}_p = \frac{1}{s} \partial x_p$

$$\text{Split: } \dot{v}_i = \dot{v}_i^p + \dot{v}_i^{qr}$$

Unsplit

$$i\omega \rho v_i^{qr} = \sigma_{ji,j} (1 - \delta_{jp})$$

L-Split

R-Split

$$i\omega \rho v_i = \frac{1}{s} \sigma_{ji,j} \delta_{jp} + \sigma_{ji,j} (1 - \delta_{jp})$$

$$s i\omega \rho v_i^p = \sigma_{ji,j} \delta_{jp}$$

$$i\omega \rho v_i^p = \frac{1}{s} \sigma_{ji,j} \delta_{jp}$$

General Case: $s = \gamma + \Omega/(\alpha + i\omega)$

$$\begin{aligned} \rho \dot{v}_i^p + \rho \frac{\Omega}{\gamma} v_i^p &= \frac{1}{\gamma} \sigma_{ji,j} \delta_{jp} + \eta_i^p \\ \dot{\eta}_i^p + \alpha \eta_i^p &= \rho (\alpha \Omega / \gamma) v_i^p \\ \rho \dot{v}_i^{qr} &= \sigma_{ji,j} (1 - \delta_{jp}) \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \rho \dot{v}_i^p &= \frac{1}{\gamma} \sigma_{ji,j} \delta_{jp} + \theta_i^p \\ \dot{\theta}_i^p + a \theta_i^p &= -b \sigma_{ji,j} \delta_{jp} \\ \rho \dot{v}_i^{qr} &= \sigma_{ji,j} (1 - \delta_{jp}) \end{aligned}$$

leads to:

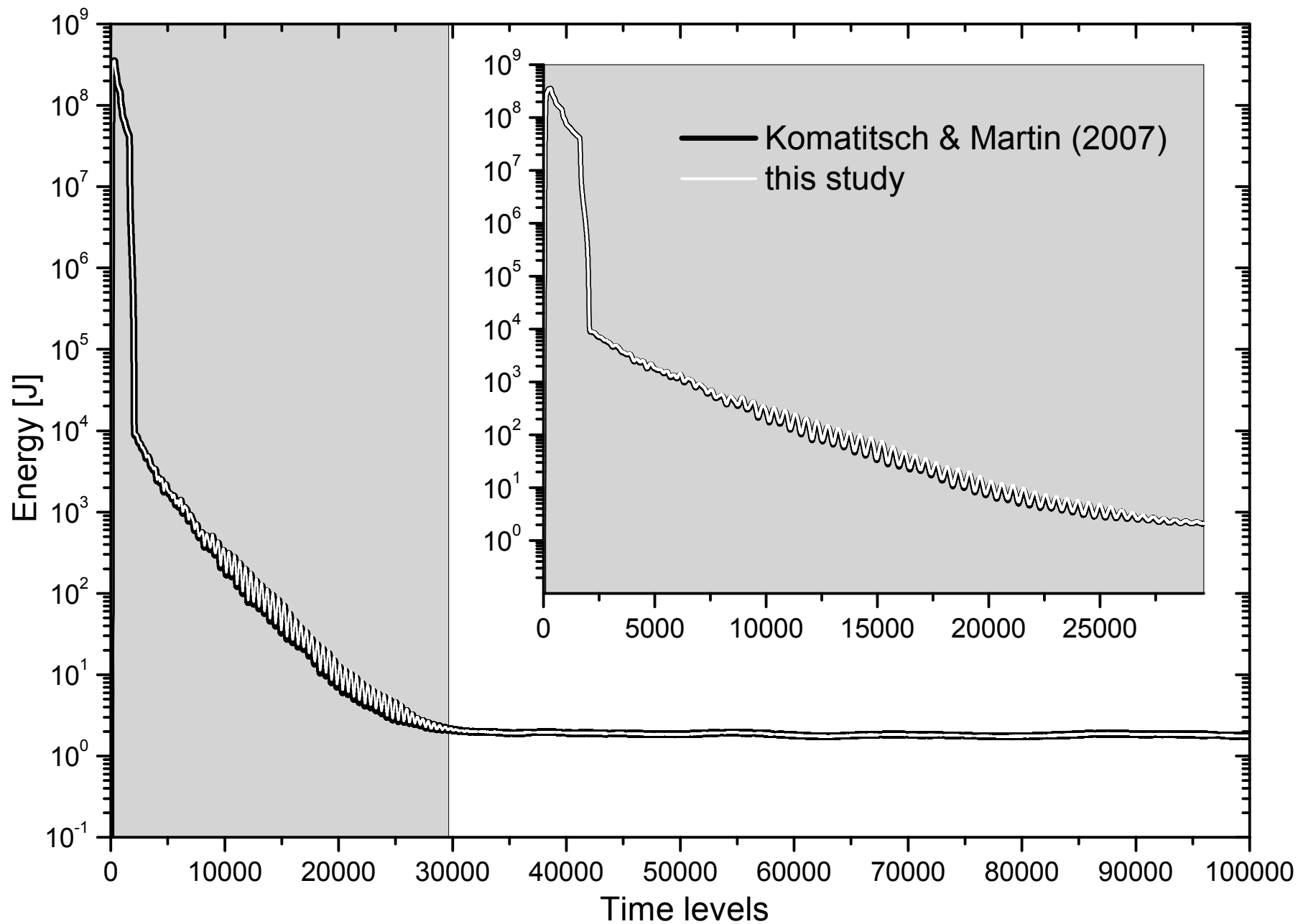
$$\begin{aligned} \rho \dot{v}_i &= \frac{1}{\gamma} \sigma_{ji,j} \delta_{jp} + \theta_i^p + \sigma_{ji,j} (1 - \delta_{jp}), \quad \dot{\theta}_i^p + a \theta_i^p = -b \sigma_{ji,j} \delta_{jp} \\ a &= \alpha + \Omega/\gamma, \quad b = \Omega/\gamma^2 \end{aligned}$$

Special Case: $s = 1 + \Omega/i\omega$

$$\begin{aligned} \rho \dot{v}_i^p + \rho \Omega v_i^p &= \sigma_{ji,j} \delta_{jp} \\ \rho \dot{v}_i^{qr} &= \sigma_{ji,j} (1 - \delta_{jp}) \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \rho \dot{v}_i &= \sigma_{ji,j} \delta_{jp} + \theta_i^p + \sigma_{ji,j} (1 - \delta_{jp}) \\ \dot{\theta}_i^p + \Omega \theta_i^p &= -\Omega \sigma_{ji,j} \delta_{jp} \end{aligned}$$

PML

Záver

Vyvinuli sme algoritmus nespojitej siete
pre 3D konečno-diferenčné modelovanie

Kľúčovou črtou algoritmu
je aplikácia **Lanczosovho filtra**

Pomer medzi vzorkovaním jemnej a riedkej siete
môže byť ľubovoľné nepárne číslo

Algoritmus umožňuje
veľký počet časových hladín bez nestabilit

Koncept Lanczosovho filtra je obecný a robustný –
jeho pozitívny efekt by nemal byť závislý
na zvolenom algoritme/schéme

Záver

Ukázali sme vzťahy medzi rôznymi formuláciami PML:
split, unsplit, konvolučné, klasické

Odvodili sme dve varianty split formulácie (L-split, R-split)

Vo všeobecnom prípade
obe varianty vedú
ku konvolučnej formulácii PML

V špeciálnej forme strečing faktora
L-split formulácia vedie na
klasickú split formuláciu PML,
zatiaľ čo

R-split formulácia ostáva konvolučnou

Odvodili sme algoritmicky jednoduchšiu časovú diskretizáciu
unsplit formulácie PML

a ukázali sme dobrú zhodu s pôvodnou diskretizáciou

Ďakujem za pozornosť